

Universitätsbibliothek Wuppertal

C. Cornelii Taciti Opera Qvae Exstant

Tacitus, Cornelius

Antverpiæ, MDLXXXIX

Liber XIII.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-496](#)

C. CORNELII TACITI
AB EXCESSV DIVI AVGVSTI
ANNALIVM LIB. XIII.

BREVARIVM LIBRI.

Silanus proconsul Asie, veneno necatus, Agrippina fraude. item Narcissus ad mortem actus. Claudio funus censorum ductum, & laudatur a Principe. Bona Neroni initia, & multa arbitrio Senatus constituta. Parthi Armeniam adfectant: quibus Domitius Corbulo opponitur. Nero Acten libertam amat, matre fremente. eaq; causa imminuta materna potentiae. Pallas libertus curare- rum demotus. mox venenum Britannico properatum: & festinum eius funus. Agrippina Neroni offensior, & visares nouas moliri. accusata eo nomine, absoluitur. Neronis luxus & lascivii per noctem discursus. Actum de libertus in seruitutem reuocandis, sed non peractum. Damnationes aliquot illustrium, itemq; a fato mortes. Iterum cum Parthis discordia, super Armeniā ad quod bellum priscā severitate & disciplinā militem suum Corbulo firmavit. Is Armentam ingreditur, castella aliquot exscindit, urbem Artaxata capit & incendit: rege Tiridate praeium aut defensio- nem nusquam auso. P. Silius Romae damnatur, admittente Senecā. Octauis Sagitta Pontiam ter- giuersantem de nuptiis, impotentia amoris, ferro transadigit. libertus suum crimen id faretur, ma- gno exemplo. Poppeam Sabinam amare Nero occipit: deg̃ ingenio & Venere eius feminæ. Cor- nelius Sulla Massiliam amouetur, suspectus Principi. Publicanorum iniquitas temperata. In Germania Frisijs res mouent: & sedes ruxta Rhenum conantur figere. fruſtra. quia pulsi ab Ro- mano equite & disiecti. Eosdē agros mox Ansbarij occupant, sed eodem fato. Hermunduri Cattiq; inter se bellantur. sed magno prælio Catti ad exitium pānē gentis casū. Gesta hac annis quatuor.

IMP. CLAUDIO NERONE. I. ANTISTIO VETERE.

Q. VOLVSIO. P. CORNELIO SCIPIO

Coss.

IMP. CLAUDIO NERONE. II. L. CALPVNIO PISONE

IMP. CLAUDIO NERONE. III. VALERIO MESSALLA

Iunius Sila-
nus.

Scribe, Celer
Palam ve-
neno neca-
tus.

Narcissus
etia ad mor-
tem actus.

Burrhi &
Seneca lau-
datio.

RIMA nouo Principatu mors Iunij Silani proconsulis Asie, ignaro Nerone, per dolum Agrippinæ paratur. non quia ingenij violentiæ exitum irritauerit, segnis & dominationibus aliis fastiditus, adeo ut C. Cæsar pecu- dem auream eum appellare solitus sit: verū Agrippi- na fratri eius L. Silano necem molita vltorem metue- bat, crebrā vulgi famā, anteponendum esse vix dum pueritiam egredio Neroni, & imperiū per scelus adep- to, virum ætate compositā, insontem, nobilem, & quod tunc spectaretur, ē Cæsarum posteris. quippe & Silanus D. Augusti ab nepos erat. hæc causa ne- cis: ministri fuere P. * Celerius eques Romanus, & Älius libertus, rei familiari Principis in Asie impositi. Ab iis proconsuli venenum inter epulas da- tum est, apertiū quām vt fallerent. Nec minus properato Narcissus Claudij libertus, de cuius iurgiis aduersus Agrippinam rettuli, asperā custodiā, & ne- cessitate extremā, ad mortem agitur; inuito Principe, cuius abditis adhuc vi- tis per auaritiam ac prodigiam mirè congruebat. Ibaturq; in cædes, nisi Afranius Burrhus, & Annæus Seneca obuiam issent. Hi rectores imperatoria iuuantæ, & pari in societate potentia concordes, diuersâ arte ex æquo polle- bant. Burrhus militaribus curis, & severitate morum; Seneca præceptis elo- quentiæ, & comitate honestâ. iuantes inuicem, quo facilius lubricam Principis ætatem, si virtutem aspernaretur, voluptatibus concessis retinerent. Cer- tamen vtrique vnum erat contra ferociam Agrippinæ, quæ cunctis malæ do- minationis cupidinibus flagrans, habebat in partibus Pallantem, quo aucto- re Claudio nuptiis incestis & adoptione exitiosâ semet peruerterat. Sed ne- que Neroni infra seruos ingenium; & Pallas tristi arrogantiâ modum liberti egressus,

egressus, tedium sui mouerat. Propalam tamen omnes in eam honores cumulabantur, signumque more militiae petenti tribuno dedit, **O P T I M A M A T R I S**. Decreti & à senatu duo lictores, flaminium Claudio, simul Claudio censorium funus, & mox consecratio. Die funeris, laudatione eius Princeps exorsus est. Dum antiquitatem generis, consulatus, ac triumphos maiorum enumerabat; intentus ipse & ceteri. Liberalium quoque artium commemoratio, & nihil regente eo Reip. triste ab externis accidisse, pronis animis audita. Postquam ad prouidentiam sapientiamque flexit, nemo risui temperare, quamquam oratio à Senecâ cōposita, multum cultus præferret: ut fuit illi viro ingenium amœnum, & temporis illius auribus accommodatum. Adnotabant seniores, quibus otium est vetera & præsentia contendere, primum ex iis qui rerum potiti essent Nerone, alienæ facundiæ eguisse. **Nero infans:** Nam dictator Cæsar summis oratoribus æmulus, & Augusto promta ac profluens, quæ deceret Principem, eloquentia fuit. Tiberius artem quoque callebat, quâ verba expenderet, tuon validus sensibus aut consulto ambiguus. Etiam C. Cæsaris turbata mens vim dicendi non corrupit. Nec in Claudio quoties meditata dissenseret, elegantiam requireres. Nero puerilibus statim annis, viuidum animum in alia detorsit. Cælare & pingere, cantus aut regimen equorum exercere. & aliquando carminibus pangendis, inesse sibi elementa doctrinæ ostendebat. Ceterum peractis tristitia iinitamentis, curiam ingressus, & de auctoritate patrum, & consensu militum præfatus, consilia sibi & exempla capessendi egregiè imperij memorauit: nec iuuentam armis ciuilibus, aut domesticis discordiis imbutam: nulla odia, nullas iniurias, nec cupidinem vltionis afferre. Tum formam futuri principatus præscripsit, ea maximè declinans, quorum recens flagrabat inuidia. Non enim se negotiorum omnium iudicem fore, ut clausis vnam intra domum accusatoribus & reis, paucorum potentia grassaretur. Nihil in penatibus suis vñale, aut ambitioni peruum: discretam domum & Remp. Teneret antiqua munia senatus. Consulum tribunalibus Italiâ & publicæ prouinciæ assisterent. Illi patrum aditum præberent, se mandatis exercitibus consulturum. Nec defuit fides. Multaque arbitrio senatus constituta sunt, Ne quis ad caussam orandum mercede aut donis emeretur; Ne designatis quidem quæstoribus edendi gladiatores necessitas esset. Quod quidè aduersante Agrippinâ, tamquam acta Claudijs subuerterentur, obtinuere patres. qui in palatium ob id vocabantur, ut astaret abditis à tergo foribus velo discreta, quod visum arceret, aditus non adimeret. Quin & legatis Armeniorum cauissim gentis apud Nerone, orantibus, escendere suggestum Imperatoris, & præsidere simul parabat, nisi ceteris pauore defixis, Seneca admonuisset, venienti matri occurreret. Ita specie pietatis, obuiam itum dedecori. Fine anni turbidis rumoribus prorupisse rursus Parthos, & rapi Armeniam allatum est, pulso Rhamistro, qui saepè regni eius potitus, dein profugus, tum quoque bellum deferuerat. Igitur in vrbe sermonum auidâ, quemadmodum Princeps vix se ptem decim annos egressus, suscipere eam molem aut propulsare posset: quod subfidium in eo qui à feminâ regeretur: num prælia quoque & oppugnationes vrbium, & cetera belli per magistros administrari possent, anquirebant. Contra. alij melius euenisce dixerunt, quam si inuidius sene etâ & ignavia Claudijs, militie ad labores vocaretur, seruibus iussis obtemperaturus. Biurhum tamen etâ Senecam multarum rerum experientia cognitos: Imperatori quantum ad robur deesse? cum octauodecimo etatis anno Gn. Pompeius, nondecimo Cæsar Octavianus, ciuilia bella sustinuerint. Pleraque in summa fortunâ auspiciis etâ consiliis, quam telis & manibus geri. Daturum plane documentum,

*Honores in
Agrippinâ.*

*Laudatio fu-
nebris Clau-
diij.*

*Non sine au-
dientium ir-
risu.*

*Nero infans:
At non cete-
ri Principes.*

*Eius honesta
oratio in cu-
riâ.*

*Forma gu-
bernandi.*

*Senatus au-
toritas re-
stituta.*

*Agrippina
supra femi-
nam cura.*

*Armenia
turbat.*

*Sermones
hinc in Ne-
ronem:*

*Et alij pro
Nerone.*

honestis an secus amicis vteretur, si ducem amotā inuidiā egregium, quām si pecuniosum &
 gratiā subnixum per ambitum diligenter. Hęc atq. talia vulgantibus, Nero & iuuen-
 tute m̄ proximas per prouincias quę sitam supplendis Orientis legionibus
 admōuere, legionesque ipsas propius Armeniam collocari iubet. Duosque
 veteres reges Agrippam & Iocchum expedire copias, quis Parthorum fines
 vltro intrarent, simul pontes per amnem Euphratēm iungi. Et minorem Ar-
 meniam Aristobulo, regionem Sopheneim Sohemo cum insignibus regiis
 mandat. Exortusque in tempore æmulus Vologeso, filius Vardanes. Et abs-
 cessere Armeniā Parthi, tamquam differrent bellum. Sed apud senatum om-
 nia in maius celebrata sunt, sententiis eorum, qui supplicationes & diebus
 supplicationum vestem Principi triumphalem, vtque ouans urbem āniret,
 effigiesque eius pari magnitudine ac Martis Vltoris, eodem in templo cen-
 suere: pr̄ter suetam adulationem lāti, quod Domitium Corbulonem reti-
 nendæ Armeniae pr̄posuerat. Videbaturq. locus virtutibus patefactus. Co-
 piæ Orientis ita diuiduntur, vt pars auxiliarij cum duabus legionibus apud
 prouinciam Syriam, & legatum eius Quadratum *Vinidium remaneret, par-
 ciuium socrorumque numerus Corbuloni esset, additis cohortibus alisque,
 quæ apud Cappadociam hiemabant. Socij reges prout bello conduceret, pa-
 rere iussi. Sed studia eoru in Corbulonem promtiora erant. qui vt famæ in-
 seruiret, quæ in nouis cœptis validissima est, itinere properè confecto, apud
 *Egas ciuitatem Ciliciae obuium Quadratum habuit, illuc progressum, ne si
 ad accipiendas copias Syriam intrauisset Corbulo, omnium ora in se verte-
 ret, corpore ingens, verbis magnificus, & super experientiam sapientiamque,
 etiam specie inanum validus. Ceterum vterque Vologesem regem nuntiis
 monebant, pacem quām bellum mallet, datisque obsidibus, solitam priori-
 bus reuerentiam in populum Romanum continuaret. Et Vologeses quo bel-
 lum ex æquo modo pararet, an vt æmulationis suspectos per nomen obsi-
 dum amoueret, tradit nobilissimos ex familiā Arsacidarum. Accepitque eos
 centurio *Hostorius ab *Vinidio missus, fortè priore de cauſa adito rege.
 Quod postquam Corbuloni cognitum est, ire pr̄fectum cohortis Arrium
 Varum, & *recipere obsides iubet. Hinc ortum inter pr̄fectum & centurio-
 nem iurgium, ne diutiū externis spectaculo esset, arbitrium rei obsidibus le-
 gatisque qui eos ducebant, permisum. Atque illi ob recentem gloriam, &
 inclinatione quādam etiam hostium, Corbulonem pr̄tulere. Vnde discor-
 dia inter duces. querente Vinidio pr̄cepta quæ suis consiliis patrauisset, te-
 stante contrā Corbulone, non priùs conuersum regem ad offerendos obsides,
 quām ipse dux bello dilectus, spes eius ad metum mutaret. Nero quo com-
 poneret diuersos, sic euulgari iussit: Ob res à Quadrato & Corbulone prospe-
 rē gestas, laurum fascibus Imperatoriis addi. quæ in alios consules egressa,
 coniunxi. Eodem anno Cæsar effigiē Gn. Domitio patri, consularia insignia
 Asconio Labeoni, quo tutore vsus erat, petiuit à senatu: sibiq. statuas argen-
 to vel auro solidas, aduersus offerentes prohibuit. Et quamquam censuissent
 Patres, vt principium anni inciperet mense Decemb. quo ortus erat Nero,
 veterem religionem kalendariū Ianu. inchoando anno retinuit. Neq. re-
 cepti sunt in reos Carinas Celer senator, seruo accusante, aut Iulius Densus
 equester, cui fauor in Britannicum criminī dabatur. Claudio Nerone, L.
 Antistio Coss. cum in acta Principum iurarent magistratus, in sua acta col-
 legam Antistitum iurare prohibuit: magnis patrum laudibus, vt iuuenilis
 animus leuum quoq. rerum gloriā sublatus, maiores continuaret. Secutaque
 lenitas in Plautium Lateranum, quem ob adulteriuū Messallinæ ordine re-
 motum,

ipse curam
 velli susci-
 pit.

*Antiochum

Partib. Ar-
 meniam
 omittunt.

Inde honores
 in Principē,
 vam & ni-
 mig.

Corbulo Ar-
 menia & rebus
 praefectus.

*Numidium

*Vet. Aegeas

Copias à
 Quadrato
 accipit.

Vologeses ad
 pacem incli-
 nat.

*Vet. Histellus

Namidio

Obsides dat.

*Vet. recipera-
 re

Vnde diffi-
 dium inter
 Romanos
 duces. utriusque

Nero compo-
 nit.

Populariter
 quedam Ro-
 me gerit.

A. VI. E.
 DCCCLX.

Clementiam
 ostentat.

motum, reddidit senatui, clementiam suam obstringens crebris orationibus; quas Seneca, testificando quām honesta præciperet, vel iactandi ingenij, voce Principis vulgabat. Ceterū infracta paulatim potentia matris, delapo Nerone in amorem libertæ, cui vocabulum Acte fuit: simul assumis in conscientiam Othone & Claudio Senecione adolescentulis decoris. quorum Otho familiâ consulari, Senecio liberto Cæsaris patre genitus, ignarâ matre, dein frustrâ obnidente, penitus * irrepererat per luxum & ambigua secreta. ne * seuerioribus quidem Principis amicis aduersantibus, mulierculâ nullâ cu- iusquam iniuriâ cupidines Principis explente; quando vxore ab Octauia nobili quidem, & probitatis spectatæ, fato quodam, an quia præualent illicita, abhorrebat. metuebaturque ne in stupra seminarum illustrium prorum pereret, si illâ libidine prohiberetur. Sed Agrippina libertam æmulam, nûrum ancillam, aliaque eundem in modum muliebriter fremere. Neque pœnitentiam filij, aut satietatem opperiri: quantoque fœdiora exprobrabat, acrius accendere. donec vi amoris subactus, exueret obsequiu in matrem, Senecæque permitteret. Ex cuius familiaribus Annæus Serenus, simulatione amoris aduersus eandem libertam primas adolescentis cupidines velauerat, præbueratque nomen, ut quæ Princeps furtum mulierculæ tribuebat, ille palam largiretur. Tum Agrippina versis artibus, per blandimenta iuueneim aggredi, suum potius cubiculum ac sinum offerre contegendis quæ prima ætas, & summa fortuna expeterent. Quin & fatebatur intempestiuain seueritateim, & suarum opum quæ haut procul Imperatoriis aberant, copias tradebat. ut nimia nuper coercendo filio; ita rursum intemperanter demissa. Quæ mutatio neque Nerone fefellit, & proximi amicorum metuebant, orabantque caueri insidias mulieris semper atrocis, tum & falsæ. Fortè illis diebus Cæsar inspecto ornatus, quo Principum coniuges ac parentes effulserant, diligit vestem & gemmas, misitque donum matri: nullâ parcimoniam, cùm præcipua & cupita aliis, prior deferret. Sed Agrippina non his instrui cultus suos, sed ceteris arceri proclamat, & diuidere filium, quæ cuncta ex ipsâ haberet. Nec defuere qui in deterius referrent. Et Nero infensus iis quibus superbia muliebris innitebatur, demouet Pallantem curâ rerum quîs à Claudio impositus, velut arbitrum regni agebat. Ferebaturque digrediente eo, magnâ prosequentium multitudine, non absurdè dixisse: *Ire Pallantem, vt eura-* ret. Sanè pepigerat Pallas, ne cuius facti in præteritum interrogaretur, pa- resque rationes cum Rep. haberet. Præceps post hæc Agrippina, ruere in cirrorem & minas, neque Principis auribus abstinere, quo minus testaretur, *adultum iam esse Britannicum, veram dignamque stirpem suscipiendo patris imperio; quod insi-* tuts & adoptius, per iniurias matris exercebat. Non abnuere se, quin cuncta infelicitas domus *Agrippina.* mala patescierent, suæ in primis nuptiæ, suum beneficium. Id solum diis & sibi prouisum, quod in- viueret priuignus. Ituram cum illo in castra. Audiretur hinc Germanici filia, inde uilis rursum Burrhus & exsul Seneca, truncâ scilicet manu, & professorâ linguâ, generis humani regimen expostulantes. Simul intendere manus, aggerere probra: consecratu Claudium, infernos Silanorum manes inuocare, & tot irrita facinora. Turbatus his Ne- ro, & propinquo die, quo quartumdecimum ætatis annum Britannicus ex- plebat, volutare secum, modò marris violentiam, modò ipsius indolem, vt quidem experimento nuper cognitam, quo tamen fauorem latè quæsiuisset. Festis Saturno diebus inter alia æqualium ludicra, regnum lusu for- tientium, euenerat ea sors Neroni. Igitur ceteris diuersa, nec ruborem illâ- tura; ubi Britannico iussit exsureret, progressusque in medium cantum aliquem inciperet, irrisum ex eo sperans pueri sobrios quoque conuictus, nedum

*Amoris eius
in Acten:*

*irreperante
vix seniori-
bus*

*Qui Acri-
pina odiosus.
Et auertere
conatur mi-
nis:*

*Mox blandi-
mentis.*

Frustra.

*Quia ipse
assertit se à
matre.*

*Pallantem
eius ab alto
detrahit.*

*Hinc mi-
nax oratio*

*Nero Br-
ittanicum
suspicit.*

*Qui iniuria
et miseria
sua intelle-
gens.*

130
 nedum temulentos ignorantis: ille constanter exorsus est carmen, quo euolutum eum sede patria rebusque summis significabatur. Vnde orta miseria manifestior, quia dissimulationem nox & lascivia exemerat. Nero intellecta inuidia, odium intendit. Vrgentibusq. Agrippinæ minis, quia nullum crimen, neque iubere cædem fratris palam audebat, occulta molitur. Parari venenū iubet, ministro Polione Iulio prætoriæ cohortis tribuno, cuius cura attinebatur damnata veneficij nomine Locusta, multa sceletum famâ. Nam ut proximus quisque Britannico, neque fas, neque fidem pen si haberet, olim prouisum erat. Primum venienti ab ipsis educatoribus accepit, transmisit que exsolutâ alio parum validum, siue temperamentum inerat, ne statim lauiret. Sed Nero lenti sceleris impatiens, minitari tribuno, iubere suppli- cium veneficæ; quod dum ruorem respiciunt, dum parant defensiones, se- curitatem morarentur. Promittentibus dein tam præcipitem necem quam si ferro vrgeretur, cubiculum Cæsaris iuxta decoquitur virus, cognitis antea venenis rapidum. Mos habebatur, Præcipitum liberos cum ceteris idem æta- tis nobilibus sedentes vesci in aspectu propinquorum, propriâ & parciore mensâ. Illic epulante Britannico, quia cibos potusque eius dilectus ex mini- stris gusto explorabat, ne omitteretur institutum, aut utriusque morte pro- deretur scelus, talis dolus repertus est. Innoxia adhuc ac præcalida, & libata gusti potio traditur Britannico. Dein postquam feruore aspernabatur, frigi- dâ in aquâ affunditur venenum, quod ita cunctos eius artus peruersit, ut vox pariter & spiritus eius raperentur. Trepidatum à circumsedentibus, diffu- giunt imprudentes. At quibus altior intellectus, resistunt defixi, & Nero- nem intuentes. Ille ut erat reclinis, & nescio similis, solitum ita, ait, per comi- tialem morbum, quo primum ab infantia affligeretur Britannicus, & redi- tuos paulatim visus sensusque. At Agrippinæ is pauor, ea consternatio men- tis quamuis vultu premeretur, emicuit; ut perinde ignaram fuisse ac Octauiam sororem Britannici constiterit. quippe sibi supremum auxilium ere- ptum, & partidij exemplum intelligebat. Octavia quoque quamuis rudi- bus annis, dolorem, caritatem, qmnis affectus abscondere didicerat. Ita post breue silentium, repetita conuiuij lætitia. Nox eadem necem Britannici & rogum coniunxit, prouiso ante funebri apparatu, qui modicus fuit. In campo tamen Martio sepultus est, adeò turbidis imbris, vt vulgus iram deum portendi crediderit aduersus facinus, cui plerique etiam hominum ignosce- bant, antiquas fratrum discordias, & insociabile regnum existimantes. Tra- dunt plerique eorum temporum scriptores, crebris ante exitium diebus illusisse pueritiae Britannici Neronem. ut iam non præmatura, neq. saeva mors videri queat, quamuis inter sacra mensæ, ne tempore quidem ad complexum sorori dato, ante oculos inimici properata sit, in illum supremum Claudio- rum sanguinem, stupro prius quam veneno pollutum. Festinationem exse- quiarum edicto Cæsar defendit, id à maioribus institutum referens, subtrahere oculis acerbâ funera, neque laudationibus, aut pompa detinere. Ceterum & sibi amissâ fratris auxilio, reliquas spes in Rep. sitas: t) tanto magis fouendum patribus populoque Præcipitem, qui unus superesset è familia summum ad fastigium genitâ. Exiit largitione potissimos amicorum auxit. Nec defuerunt, qui arguerent viros grauitatem asseueran- tes, quod domos villasque id temporis quasi prædas diuisissent. Alij necessitatem adhibitam credebant à Principe, sceleris sibi consciâ, & veniam spe- rante, si largitionibus validissimum quemq. obstrinxisset. At matris ira nul- lâ munificentia leniri; sed amplecti Octauiam, crebra cum amicis secreta habere. Super ingenitam auaritiam, vndiq. pecunias quasi in subsidium cor- ripiens,

Veneno tol-
lere cum pa-
rat.

Erga
prædictum
vñtatu

Datur ei in
frigidâ.

Illico obit.

Nocte effer-
tur & vri-
tur.

Edictum su-
per eâ re
Cæsaris.

Liberalitas
ad redimen-
dum scelus.

Agrippina
tamen man-
sit infensor.

ripiens, tribunos & centuriones comiter excipere. Nomina & virtutes nobilium, qui etiam tum supererant, in honore habere: quasi quereret ducem & partes. Cognitum id Neroni, excubiasque militares, quæ ut coniugi Imperatoris ^{*}solum & ut matri seruabantur, & Germanos super eundem honorem custodes additos digredi iubet. Ac ne cœtu salutantium frequentaretur, separat domum, matremque transfert in eam quæ Antoniae fuerat: quories ipse illuc ventitaret, septus turbâ centurionum, & post breve osculum digrediens. Nihil rerum mortalium tam instabile ac fluxum est, quam fama potentiae, non suâ vi nixæ. Statim relictum Agrippinæ limen. Nemo solari, ne mo adire, præter paucas feminas, amore an odio, incertum. Ex quibus erat Junia Silana, quam matrimonio C. Silij à Messallinâ depulsam, supràsettuli, insignis genere, formâ lasciuia, & Agrippinæ diu percaro. mox occultis inter casoffensionibus, quia Sextium Africanum nobilem iuueniem à nuptiis Silanæ deterruerat Agrippina, impudicam & vergentem annis dictitans, non ut Africanum sibi seponeret, sed ne opibus & orbitate Silanæ maritus potiatur. Illa spe vltionis oblatâ, parat accusatores ex clientibus suis Iturium & Caluisium, non vetera, & saepius iam audita deferens, quod Britannici mortem lugeret, aut Octauiae iniurias euulgaret: sed destinuisse eam Rubellium Plautum, per maternam originem pari ac Nero gradu à diuo Augusto, ad res nouas extollere; coniugioque eius etiam imperio Remp. rursus inuadere. hæc Iturius & Caluisius Atimeto Domitiæ Neronis amitæ liberto aperiunt. Qui latus oblati (quippe inter Agrippinam & Domitiam infensa æmulatio exercebatur) Paridem histriōnem libertum & ipsum Domitiæ imputavit ire properè, crimenque atrociter deferre. Proiecta nox erat, & Neroni per vino-lentiam trahebatur. Cum ingreditur Paris, solitus alioquin id temporis lusus Principis intendere. Sed tunc compitus ad mæstitiam, expositoque indicij ordine, ita audiente exterret, ut non tantum matrem Plautumque interficere, sed Burrhum etiam demouere præfecturâ destinaret, tamquam Agrippinæ gratiâ proiectum, & vicem reddente. Fabius Rusticus auctor est, scriptos esse ad Cæninam Thuscum codicillos mandatâ ei prætoriarum cohortium curâ, sed ope Senecæ dignationem Burrho retentam. Plinius & Cluuius nihil dubitatum de fide præfecti referunt. sanè Fabius inclinat ad laudes Senecæ, cuius amicitiâ floruit. Nos consensum auctorum secuturi, quæ diuersa prodiderint, sub nominibus ipsorum trademus. Nero trepidus, & interficiendæ matris audius, non prius differri potuit, quam Burrhus necem eius promitteret, si facinoris coargueretur. Sed cunctumque, nedum parenti defensionem tribuendam, nec accusatores adesse, sed vocem vnius ex inimicâ domo afferri. * Reputares futare tenebras, & vigilatam connivio noctem, omniaque temeritati & inscitiae propiora. Sic lenito Principis metu & luce ortâ, itur ad Agrippinam ut nosceret obiecta, dissolueretque, vel penas lueret. Burrhus iis mandatis, Senecâ coram, fungebatur. Aderant & ex libertis, arbitri sermonis. Deinde à Burrho postquam crimina & auctores exposuit, minaciter actum. Agrippina ferociæ memor, Non miror, inquit, Silanam numquam edito partu, matrum affectus ignotos habere. Neque enim perinde à parentibus liberi, quam ab impudicâ adulteri mutantur. Nec si Iturius & Caluisius adessis omnibus fortunis, nouissimam suscipiendæ accusationis operam anni rependunt, ideo aut mihi infamia parricidij, aut Cæsari conscientia subeunda est. nam Domitiæ inimicitius gratias agerem, si benivolentiâ mecum in Neronem meum certaret. Nunc per concubinum Atimetum, & histriōnem Paridem quasi scenæ fabulas componit. Baiarum suarum piscinas excolebat, cum meis consiliis adoptio, & proconsulare ius, & designatio consulatus, & cetera adipiscendo imperio præparentur. Aut existat qui cohortes in

Cui Nero
excubias
adimis.
* olim, tum &c.

Igitur culto-
res eam de-
serunt.

Silana in
eam insur-
git.

Insidiarum
in Principem
accusat.

Nero mirifi-
cè terretur.

In cædum
matris im-
minet.

Coercentur à
Burrho.

Agrippina
ferio se pur-
gat.

urbē

vrbe tentatas, qui prouinciarum fidem labefactatam, denique seruos vel libertos ad scelus corruptos arguat. Viuere ego Britanico potente rerum poteram: at si Plautus aut quis alius Remp. iudicaturus * obtinuerit, desunt scilicet mihi accusatores, qui non verba impatiens caritatis aliquando incauta, sed ea crima obuiant, quibus nisi à filio mater absolvi nō possim. Comitotis qui aderant, vltroque spiritus eius mitigantibus, colloqurum filij exponscit. Vbi nihil pro innocentia quasi diffideret, nec beneficiis quasi expobraret, dissenseruit, sed vltionem in delatores & præmia amicis obtinuerunt. Præfectura annonæ * Senio Rufo, cura ludorum qui à Cæsare parabantur Arruntio Stellæ, Ægyptus C. Balbillo permittuntur. Syria P. Anteio destinata, & variis mox artibus elusus, ad postremum in vrbe retentus est. At Silana in exsilio acta. Caluisius quoque & Iturius relegantur. De Atimeto supplicium sumtum, validiore apud libidines Principis Paride, quam ut pœnâ afficeretur. Plautus ad præsens silentio transmissus est. Deferuntur dehinc consenisse Pallas, ac Burrhus, vt Cornelius Sulla claritudine generis, & affinitate Claudij, cui per nuptias Antoniae, geher erat, ad imperium vocaretur. Eius accusationis auctor existit Pætus quidam, exercendis apud ærarium sectiobibus famosus, & tum vanitatis manifestus. Nec tam grata Pallantis innocentia, quam grauis superbia fuit. quippe nominatis libertis eius, quos conscientios haberet, respondit, nihil vñquā se domi, nisi nutu aut manu significasse, vel si plura demonstranda essent scripto vsum, ne vocem consociaret. Burrhus quamvis reus, inter iudices sententiam dixit. Exsilioque accusatori irrogatum, & tabulæ exustæ sunt, quibus obliterata ærarij monumenta retrahebat. Fine anni statio cohortis assidere ludis solita, demouetur, quo major species libertatis esset; vtque miles theatrali licentiæ non permixtus, incorruptior ageret, & plebs daret experimentum, an amotis custodibus, modestiam retineret. Vrbem Princeps lustrauit è responso haruspicum, quod Iouis ac Mineruæ ædes de cælo tactæ erant. Q. Volusio, P. Scipione Cos s. otium foris, fœda domi lasciuia, quâ Nero itinera vrbis, & lupanaria, & diuerticula, veste seruili in dissimulationem sui compositus pererrabat, comitantibus qui raperent ad venditionem exposita, & obuiis vulnera inferrent, aduersus ignaros adeò, vt ipse quoque acciperet iactus, & ore præferret. Deinde vbi Cæsarem esse qui grassaretur pernotuit, augebanturque iniuriæ aduersus viros feminasque insignes, & quidam simili licentiâ sub nomine Neronis, multi propriis cum globis eadem exercebant, & in modum captiuitatis nox agebatur. Iulius quidam Montanus senatorij ordinis, sed qui nondum honorem capessisset, cōgressus fortè per tenebras cum Principe, quia vim tantam acriter repulerat, deinde agnatum orauerat, quasi exprobrasset, mori adactus est. Nero autem metuentior in posterum, milites sibi, & plerosque gladiatorum circumdedit, qui rixarum initia modica, & quasi priuata sine rent. si à læsis validius ageretur, arma inferebant. Ludicram quoq. licentiam, & fautores histrionum velut in prælia conuertit, impunitate & præmiis; atque ipse occultus, & plerumque coram prospectans: donec discordi populo, & grauioris motus terrore, non aliud remedium repertum est, quam ut histriones Italiam pellerentur, milesque theatro rursum assideret. Per idem tempus actum in senatu de fraudibus libertorum, efflagitatumque vt aduersus male meritos, reuocandæ libertatis ius patronis daretur. Nec deerat qui censerent. Sed consules relationem incipere non ausi ignaro Principe, perscripsere tamen consensum senatus. * Ille auctor constitutionis fieret, vt inter paucos & sententiæ aduersos, quibusdam coalitam libertate irreuerentiam eò prorupisse frementibus, vi an aequo cum patronis iure agerent, sententiam eorum consultarent,

* corrupta.

Filiū ipsa
conuenit.Placat, &
placatur.
FacioAccusatores
eius varie
puniti.Pallas, &
Burrhus,
delati.Illiū con-
temptrix su-
perbia.Miles à the-
atro remo-
tus.A. V. C.
O C M I X.
Neronis no-
cturna laisci-
uia.Quam vul-
go imitati:Iulius Mon-
tanus infeli-
citer.Miles iterum
in theatrum
reductus.De ingratis
liberis deli-
beratio.

Mutila

Contra eos
dictum:

an 7er-

an verberibus manus vtrò intenderent, impellerentve pœnam suam dissuadentes. Quid enim aliud leso patrono concessum, quām vt vice simum ultra lapidem, in oram Campanie libertum relegate? Ceteras actiones promiscuas & pares esse. Tribuendum aliquod telum quod sperni nequeat. Nec graue manumissis, per idem obsequium retinendi libertatem, per quod assicuti sint. Ac criminum manifestos, merito ad seruitutem retrahi, vt metu coērcentur, quos beneficia non mutauissent. Disserebatur contrā. Paucorum culpam ipsis exitiosam esse debere. nihil vnu-
uersorum iuri derogandum. quippe latè fusum id corpus. Hinc * plerumque tribus, decurias, mi-
steria magistratibus & sacerdotibus, cohortes etiam in urbe conscriptas. Et plurimis equi-
tum, plerisque senatoribus, non aliunde originem trahi. Si separantur libertini, manifestam fore
penuria ingenuorum. non frustra maiores cùm dignitatem ordinum diuiderent, libertatem in
communi posuisse. Quin et manumittendi duas species institutas, ut relinqueretur pœnitentiæ aut nouo beneficio locus. Quos vindicta patronus non liberauerit, velut vinculo seruitutis
attineri. Dispiceret quisque merita, tardeque concederet, quod datum non adimeretur. Hæc Et hi obti-
sententia valuit. Scripsitque Cæsar senatui, priuatim expenderent caussam
libertorum, quoties à patronis arguerentur: in commune nihil derogent.
Nec multo post, erexit amitæ libertus Paris, quasi iure ciuili, non sine infa-
miâ Principis, cuius iussu perpetratum ingenuitatis iudicium erat. Manebat Paris inge-
nus iudica-
tus.
nihilominus quædam imago Reip. Nam inter Vibullium prætorem, & ple-
bei tribunum Antistium ortū certamen, quod immodestos fautores histri-
num & à prætore in vincula ductos, tribunus omitti iussisset. comprobauere
patres, incusatâ Antistij licentiâ. Simul prohibiti tribuni ius prætorum &
consulium præcipere, aut vocare ex Italiâ cum quibus lege agi posset. Addidit Ius Tribuni-
ciuum coērci-
tum.
L. Piso designatus consul, ne quid intra domum pro potestate animaduerte-
rent: néve multam ab iis dictam, quæstores ærarij in publicas tabulas ante
quattuor menses referrent: medio temporis contradicere liceret. de quo eo
consules statuerent. Cohibita artius & ædilium potestas, statutumque quan-
tum curules, quantum plebei pignoris caperent, vel pœnæ irrogarent. Eo Item ædili-
cium.
Heluidius Priscus tribunus plebis aduersus Obultronium Sabinum ærarij
quæstorem contentiones proprias exercuit, tamquam ius hastæ aduersus in-
opæ inclementer * augeret. Dein Princeps curam tabularum publicarum à * ageret
quæstoribus ad præfectos transtulit. Variè habita, ac sæpe immutata eius rei
forma. Nam Augustus permisit senatui diligere præfectos. dein ambitu suf-
fragiorum suspecto, forte ducebantur ex numero prætorum qui præcessent.
Neque id diu mansit, quia sors deerrabat ad parum idoneos. Tunc Claudio
quæstores rursum imposuit, iisque ne metu offensionum segnius cōsulerent,
extra ordinem honores permisit. Sed deerat robur ætatis eum primum ma-
gistratum capessentibus. Igitur Nero * præfecturâ perfunctos, & experientiâ
probatos dilegit. Damnatus iisdem consulibus Vipsanius Lenâs, ob Sardi-
niam prouinciam auarè habitam. Absolutus Cestius Proculus repetunda-
rum, cedentibus accusatoribus. Clodius Quirinalis, quod præfectus remi-
gum qui Ratiennæ haberentur, velut infimam nationum, Italiam luxuriâ sæ-
uitiaque afflauisset, veneno damnationem anteuertit. Aminitus Rebius ex
primoribus petitâ legum, & pecunia magnitudine, cruciatus ægræ senectæ
missio per venas sanguine effugit: haut creditus sufficere ad constantiam su-
mendæ mortis, ob libidines muliebriter infamis. At L. Volusius egregiâ famâ L. Volusii
concessit. cui tres & nonaginta anni spatium viuendi, præcipueque opes bo- mors. &
nis artibus, inoffensa tot Imperatorum malitia fuit. Nerone secundum, L. opes.
Pisone consulibus, pauca memoriâ digna eueneré. nisi cui libeat, laudandis
fundamentis & trabibus, quis molèm amphitheatri apud campum Martis
Cæsar exstruxerat, volumina implere: cùm ex dignitate populi Romani re- A. V. C.
pertum DCCCX.
Amphithe-
trum Nero-
manum.

permum sit, res illustres annibus, talia diurnis vrbis actis mandare. Ceterum colonia Capua atque Nuceria, additis veteranis, firmatæ sunt: plebeiq. congiarium quadrageni nummi viritim dati, & sestertium quadrungenties æratio illatum est ad retinendam populi fideim. Vectigal quoque quintæ & vi-

*Edictum, ne
Præfides lü
dos ederent.*

venditor pendere iuberetur, in partem pretij cinctoribus accrescebat. Edixit Cæsar, ne quis magistratus, aut procurator qui prouinciam obtineret, spectaculum gladiatorum, aut ferarum, aut quod aliud ludicrum ederet. Nam ante non minus tali largitione, quam corripiendi pecuniis, subiectos affligebant, dum quæ libidine deliquerant, ambitu propugnant. Factum & S. cons

*Vita domini
sa cōsultum.*

sultum vltioni iuxta & securitati, vt si quis à suis seruis imperfectus esset, ij quoque qui testamento manumissi sub eodem tecto mansisset; inter seruos supplicia penderent. Redditur ordini Lusius Varius consularis, auaritiæ cri-

*Pomponia
Gracina.*

minibus olim percussus. Et Pomponia Græcina insignis feminæ Plautio, qui ouans se de Britanniis retulit, nupta, ac superstitionis externæ rea, mariti iudicio permitta. Isque prisœ instituto, propinquis coram, de capite famaque coniugis cognovit, & insontem nuntiauit. Longa huic Pomponiæ ætas, &

*P. Celer ac.
insatn.*

continua tristitia fuit. Nam post Iuliam Drusi filiam dolo Messallinæ imperfectam, per quadraginta annos, non cultu nisi lugubri, non animo nisi mestio egit. Idque illi imperante Claudio impunè, mox ad gloriam vertit. Idem annus plures reos habuit. quorum P. Celerem, accusante Asiam, quia absoluere nequibat Cæsar, traxit, senectâ donec mortem obiret. Nam Celer interfecito, vt memorauit Silano proconsule, magnitudine sceleris cetera flagitia obtegebat. Cossutianum Capitone Cilices detulerant, maculosum fœdum

*Et Cossutia-
mus Capito.*

que, & idem ius audaciæ in prouinciâ ratuum, quod in vrbe exercuerat. Sed peruicaci accusatione confictatus, postremò defensionem omisit, ac lege repetundarum damnatus est. Pro Eprio Marcelllo, à quo Lycij res repebant, eò usque ambitus præualuit, vt quidam accusatorum eius exsilio multarentur, tamquam insonti periculum fecissent. Nerone tertium consule simul

*Eprius Mar-
cellus.*

inuit consulatum Valerius Messalla, cuius prævium oratorem Coruinium, diuo Augusto ab uno Neronis, collegam in eo magistratu fuisse, pauci iam se- num meminerant. sed nobili familie honor auctus est, oblatis in singulos

*Messalla
consulatus.
& laus.*

annos quingenis sestertiis, quibus Messalla paupertatem innoxiam sustenaret. Aurelio quoque Cottæ & Haterio Antonino annuam pecuniam statuit Princeps, quamvis per luxum auitas opes dissipassent. Eius anni principio, mollibus adhuc initii prolatatum inter Parthos Romanosque de obtainen-

*Neronis li-
beralitas in
illustres.*

dâ Armeniâ bellum, acriter sumitur: quia nec Vologeses sinebat fratrem Tiridatem dati à se regni expertem esse, aut alienæ id potentiae donum habere: & Corbulo dignum magnitudine populi Romani rebatur, parta olim à Lucullo Pompeioque recipere. Ad hæc Armenij ambiguâ fide utraque arma inuitabant, situ terrarum, similitudine motum Parthis propiores, connubiisque permixti, ac libertate ignotâ * illuc magis ad seruitium inclinantes. Sed

*In Armeniâ
& pro ea,
bellum.*

Corbuloni plus molis aduersus ignauiam militum, quam contra perfidiam hostium erat. Quippe Syriâ transmotæ legiones, pace longâ segnes, munia

*illud
Corbulo mi-
litam discri-
plinâ firmat:*

Romanorum ægetrimè tolerabant. Satis constitit fuisse in eo exercitu veteratos, qui non stationem, non vigilias inissent: vallum fossamque quasi noua & mira viserent: sine galeis, sine loricis, nitidi & questuosi, militiâ per opida expletâ. Igitur dimissis quibus senecta, aut valetudo aduersa erat, supplémentum petiuit. Et habitu per Galatiam ac Cappadociam dilectus. Adiectaque ex Germaniâ legio cum equitibus alariis, & peditatu cohortium: reten-

*Certe des-
dem.*

tusque omnis extremæ fâglacie, nisi efficiâ buntur, & quadam artus virginitatis, & quædam les, qui factam lignorum ples, truncis brachis decum laboribus, frequens adiecit omnibus ostendere. Dehinc defercabantque, remedium reliquerat, statim caput per ilius apparuit. Quippe panignolcebatur. Internu C adoleceret, disponit, priores adiret, paxica. C nore perfuncto mandat. rei calum offerti scripere iubetur. Sed rupo impetu uenerant, pugnamque am. Et damno eius exterrit qu trepidâ fugâ redire. Qu etium, & praefatos, milie contruicâ detinet, nec ridates super proprias dijam, sed palam bello intu populati, & si copie constans, plura famâ quam plio, frustra habitus, & enitit vites, vt legati peccati tiochum regem moner, in imperfecto filio Rhadami vetus aduersos Armenios illeci' Ischi, gena ha confilia Tiridati in com Parthorumque amicitia, que nouis quæsive Ideo nondum ipsum v' dñe in bello, non defere. A Gallia Corbulo, satis compen Tiridati precibus Caius tas contingere, si omnia queretur. Placitum deli suinâ pacis proficiuntur Mille equinum perfidiam, ni cuiusque generis mili leis, in faciem paci venient hinc maiorem afferunt, mulato tamen intellegit exercitibus totam di

tusque omnis exercitus sub pellibus, quamvis hieme sœuā adeò, vt obducta
glacie, nisi effossa humus, tentoriis locum non præberet. Ambusti multorum
artus vi frigoris, & quidam inter excubias exanimati sunt. Annotatusq. mi-
les, qui fascem lignorum gestabat, ita præriguisse manus, vt oneri adhæren-
tes, truncis brachiis deciderent. Ipse cultu leui, capite intecto, in agmine, in
laboribus, frequens adesse: laudem strenuis, solatum inualidis, exemplum
omnibus ostendere. Dehinc quia duritiam cœli militiæq. multi abnuebant,
deserebantque; remedium seueritate quæsitum est. Nec enim, vt in aliis ex-
ercitibus, primum alterumque delictum venia prosequebatur, sed qui signa
reliquerat, statim capite pœnas luebat. idq. vſu salubre, & misericordiâ me-
lius apparuit. Quippe pauciores illa castra defruere, quam ea in quibus
ignoscerebatur. Interim Corbulo legionibus intra castra habitis, donec ver-
adolesceret, dispositisq. per idoneos locos cohortibus auxiliariis, ne pugnam
priores adirét, * prædictit. Curam præsidiorum Pactio Orphito primipili ho-
nore perfuncto mandat. Is quamquam incautos Barbaros, & bene gerenda
rei casum offerri scriperat, tenere se munimentis, & maiores copias opperiri
iubetur. Sed rupto imperio, postquam paucæ è proximis castellis turmæ ad-
uenerant, pugnamque imperitiâ poscebant; congressus cum hoste funditur.
Et damno eius exterriti qui subsidium ferre debuerant, sua quisque in castra
trepidâ fugâ rediere. Quod grauiter Corbulo accepit. increpitumque Pa-
ctium, & præfectos, militesque tendere omnes extra vallum iussit: inque eâ
contumeliâ detenti, nec nisi precibus vniuersi exercitus exsoluti sunt. At Ti-
ridates super proprias clientelas, ope Vologesi fratris adiutus, non furtim
iam, sed palam bello infensare Armeniam, quosque fidos nobis rebatur de-
populari, & si copiæ contra ducerentur, eludere, huc quoque & illuc voli-
tans, plura famâ quam pugnâ * extrahere. Igitur Corbulo, quæsto diu præ-
lio, frustra habitus, & exemplo hostium circumferre bellum coactus, dispar-
tit vires, vt legati præfectique diuersos locos pariter inuaderent. simul An-
tiochum regem monet, proximas sibi præfecturas petere. Nam Pharasmanes
interfecto filio Rhadamisto, quasi proditore sui, quo fidem in nos testaretur,
vetus aduersus Armenios odium promtius exercebat. Tunc quoque primùm
illecti * Isichi, gens haut alias socia Romanis, auia Armeniae incursauit. Ita
consilia Tiridati in contrarium vertebantur. Mittebatque oratores, qui suo
Parthorumque nomine expostularent, cur datis nuper obsidibus, redintegrataque
amicitiâ, que nouis quoque beneficiis locum aperiret, veterem Armeniae possessione depelleretur?
Ideo nondum ipsum Vologesem commotum, quia causâ, quam vi agere mallet. Sin perstaretur
in bello, non defore Arsacidis virtutem fortunamque, sapientiam expertam. Ad ea
Corbulo, satis comperito, Vologesem defectione Hyrcaniæ attineri, suadet
Tiridati precibus Cæsareim aggredi: posse illi regnum stabile, & res incruen-
tas contingere, si omissâ spe longinquâ & serâ, præsentem potioremque se-
queretur. Placitum dehinc, quia commeantibus inuicem nuntiis, nihil in
suminâ pacis proficiebatur, colloquio ipsorum tempus locumque destinari.
Mille equitum præsidium Tiridates affore sibi dicebat: quantum Corbulo-
ni cuiusque generis militum assisteret, non statuere, dum positis loricis & ga-
leis, in faciem pacis veniretur. Cuicunque mortalium, nedum veteri & pro-
uido duci, barbaræ astutiæ patuissent. Ideo artum inde numerum finiri, &
hinc maiorem afferri, vt dolus patraretur. Nam equiti sagittarum vſu exer-
cito si detecta corpora obiicerentur, nihil profuturam multitudinem. Dissi-
mulato tamen * intellectu, rectius de his quæ in publicum consulerentur, to-
tis exercitibus coram dissertaturos respondit. Locumque dilegit, cuius pars
In quo dolorum
Barbarus
struit:
intellecta,
Romanus in-
tellegit,

altera colles erant clemēter assūgentes, accipiendis peditum ordinibus, pars in planitiem porrigebarur, ad explicandas equitum turmas. Dieque pacto, prior Corbulo socias cohortes & auxilia regum pro cornibus, medio sextam legionem constituit: cui accita per noctem aliis ex castris, tria millia tertiariorum permisuerat, vñā cum aquilā, quasi eadem legio spectaretur. Tiridates vergente iani die procul astitit, vnde videri magis quād audiri posset. Ita sine congresu dux Romanus abscedere militem sua quemque in castra iubet. Rex siue fraudem suspectans, quia plura simul in loca ibatur, siue ut commeatus nostros Pontico mari, & Trapezunte opido aduentantes intercipieret, properè discedit. Sed neque commeatibus vim facere potuit, quia per montes ducebantur præsidiis nostris insessos: & Corbulo, ne irritum bellum traheretur, vtque Armenios ad sua defendenda cogeret, exscindere parat castella. Sibi quod validissimum in eā præfecturā cognomento Volandum suum. minora Cornelio Flacco legato, & Isteo Capitoni castrorum præfecto mandat. Tum circumspectis munitis, & quæ expugnationi idonea, prouisis, hortatur milites, vt hostem vagum, neque paci aut prælio paratum, sed perfidiam & ignauiam fugā confitentem, exuerent sedibus, gloriæque pariter & prædæ consulerent. Tum quadripartito exercitu, hos in testudinem congregatos, subruendo vallo inducit, alios scalas mœnibus admouere, multos tormentis faces & hastas incutere iubet. Libratoribus funditoribusque attributus locus, vnde enim glandes torquerent: ne qua pars subsidium laborantibus ferret, pari vndique metu. Tantus inde ardor certantis exercitus fuit, vt intra tertiam diei partem, nudati propugnatoribus muri, obiices portarum subuersi, capta escensu munita, omnesque puberes trucidati sint, nullo milite amissio, paucis admodum vulneratis. & imbelli vulgus sub coronā venundatum: reliqua præda viatoribus cessit. Pari fortunā legatus ac præfetus vñā sunt, tribusque vñā die castellis expugnatis, cetera terrors, & alia sponte incolarum, in ditionem veniebant. vnde orta fiducia caput gentis Artaxata aggrediendi. Nec tamen proximo itinere ductæ legiones, quæ si amnem Araxem, qui mœnia alluit, ponte transgredierentur, sub iactum dabantur: procul & latioribus vadis transiere. At Tiridates pudore & metu, ne si concessisset obsidione, nihil opis in ipso videretur: si prohiberet, impeditis locis seque & equestres copias illigaret: statuit postremò ostendere aciem, & dato die prælium incipere, vel simulatione fugæ, locum fraudi parare. Igitur repente agmen Romanū circumfundit, non ignaro duce nostro, qui viae pariter & pugnæ composuerat exercitum. Latere dextro tertia legio, sinistro sexta incedebat, mediis decumanorum dilectis: recepta inter ordines impedimenta, & tergum mille equites tuebantur. quibus iusserat, vt instantibus coimis resisterent, refugos non sequerentur. In cornibus pedes sagittarius, & cetera manus equitum ibat, productior cornu in sinistro per ima collum, vt si hostis intraisset, fronte simul & sinu exciperetur. Assultare ex diuerso Tiridates, non usque ad iactum teli, sed cum minitans, tum specie trepidantis, si laxare ordines & diuersos consecuti possent. Vbi nihil temeritate solutum, nec amplius quād decurio equitum audentius progressus, & sagittis confixus, ceteros ad obsequium exemplo firmauerat, propinquis iam portauit. Et Corbulo castra in loco metatus, an expeditis legionibus nocte Artaxata pergeret, obsidioneq. circumdaret agitauit, concessisse illuc Tiridatem ratus. Dein postquam exploratores attulere longinquum regis iter, & Medi an Albani peterentur, intertum lucem opperitur: præmissaque leuis armatura, quæ muros interim ambiret, oppugnationemque eminus incepert.

*Qui tamen
prodit:*

*Et eminus
Tiridates.*

*Sed irriti
nebunt.*

*Ille Arme-
niam ingre-
ditur.*

*Castella ex-
pugnat.*

*Araxata
ipsa aggredie-
tur.*

*Tiridates
prohibere
conatur.*

*Locum fra-
di & pugna-
querit.*

*Sed apud ho-
stem non op-
portauit.*

*Iaque abse-
nit.*

*Medi an
Albani
peterentur.*

*longinquum
regis iter.*

M.

ciperet. Sed opidani portis sponte patefactis, se suaque Romanis permisere. Artaxata
dedita:
Combusta.
 quod salutem ipsis tulit: Artaxatis ignis immensus, deletaque & solo æquata
 sunt. quia nec teneri sine valido præsidio, ob magnitudinem mœnium, nec
 id nobis virium erat, quod firmando præsidio, & capessendo bello diuidere-
 tur. vel si integra & incustodita relinquerentur, nulla in eo utilitas aut glo-
 raria quod capta essent. Adiicitur miraculum velut numine oblatum. Nam
 cuncta extra tecta haec tenus sole illustria fuere: quod mœnibus cingebatur,
 ita repente atrâ nube coopertum, fulguribusq. discretum est, ut quasi infen-
 santibus deis exitio tradi crederetur. Ob hæc consalutatus imperator Nero,
 & senatusconsulto supplicationes habitæ: statuæque & arcus, & continui
 consulatus Principi: utque inter festos referretur dies, quo patrata victoria,
 quo nuntiata, quo relatum de cā esset, aliaque in eandem formam decernun-
 tur. adeò modum egressa, ut C. Cassius de ceteris honoribus assensus, si pro
 benignitate fortunæ diis grates agerentur; ne totum quidem annum suppli-
 cationibus sufficere differuerit. eoque oportere diuidi sacros & negotiosos
 dies, quis diuina colerentur, & humana non impedirent. Variis deinde casi-
 bus iactatus, & multorum odia meritus reus, haut tamen sine inuidiâ Senecæ
 damnatur. Is fuit P. Suilius, imperante Claudio terribilis ac venalis, & mu-
 tatione temporum, non quantum inimici cuperent demissus: quique se no-
 centem videri, quam supplicem mallet. Eius opprimendi gratiâ repetitum
 credebatur senatusconsultum, pœnaque Cinciae legis, aduersus eos qui pre-
 tio caussas orauissent. nec Suilius questu aut exprobratione abstinebat,
 præter ferociam animi, extremâ senectâ liber, & Senecam increpans, P. Suilius
reus. Qui acriter
amicis Claudijs, sub quo instissimum exsiliū pertulisset. Simul studiis inertibus, & iuuenum
in Senecam inuehit.
 imperitæ suetum, inuidere iis qui viuidam & incorruptam eloquentiam tuendis ciuibus exerce-
 rent. Se quæstorem Germanici, illum domus eius adulterum fuisse. An grauius existimandum,
 sponte litigatoris præmium honestæ operæasse, quam corrumpere cubicula Principum femi-
 narum? Quâ sapientiâ, quibus philosophorum præceptis, intra quadriennium regiæ amicitiæ, ter-
 millies se tertium parauisset? Romæ testamenta & orbos, velut indagine eius capi: Italiam &
 prouincias, immenso senore hauriri. At sibi labore quæstam, & modicam pecuniam esse. Crimen,
 periculum, omnia potius toleraturum, quam veterem ac olim partam dignationem subite felicita-
 ti submitteret. Nec deerant qui hæc iisdem verbis, aut versa in deterius Senecæ
 deferrent. Reprique accusatores, direptos socios cum Suilius prouinciam
 Asiam regeret, ac publicæ pecuniae peculatum detulere. Mox quia inquisi-
 tionem annuam impetraverat, breuius visum, suburbana crimina incipi,
 quorum obuij testes erant. Ii acerbitate accusationis Q. Pomponium ad ne-
 cessitatem bellii ciuilis detrusum: Iuliam Drusi filiam, Sabinamq. Poppæam
 ad mortem actas: & Valerium Asiaticum, Lusium Saturninum, Cornelium
 Lupum circumuentos: iam equitum Romanorum agmina damnata, om-
 nemque Claudijs saevitiam Suilio obiectabant. Ille nihil ex his sponte suscep-
 tum, sed Principi paruisse defendebat, donec eam orationem Cæsar cohi-
 buit, compertu sibi referens ex commentariis patris sui, nullam cuiusquam
 accusationem ab eo coactam. Tum iussa Messallinæ prætendi, & labare de-
 fensio. Cur enim neminem alium electum, qui saeuienti impudicæ vocem
 præberet? Puniebant rerum atrocium ministros, vbi pretia scelerum adepti,
 scelera ipsa aliis delegent. Igitur ademptâ bonorum parte (nam filio & nepti
 pars concedebatur, eximebanturque etiam quæ testamento matris, aut cui
 acceperant) in insulas Baleares pellitur: non in ipso discrimine, non post
 damnationem fractus animo. Ferebaturque copiosa & molli vitâ, secretum
 illud tolerauisse. Filium eius Nerulinum aggressis accusatoribus per inui-
At ipse va-
riè accusa-
tur.
Et in insu-
lam pellitur.

diam patris, & crimina repetundarum, intercessit Princeps, tamquam satis expletâ vltione. Per idem tempus Octavius Sagitta plebei tribunus, Pontiae mulieris nuptæ amore vecors, ingentibus donis adulterium, & mox ut omitteret maritum emercatur, suum matrimonium promittens, ac nuptias eius paetus. Sed vbi mulier vacua fuit, nectere moras, aduersam patris voluntatem caussari, repertaque spe ditioris coniugis, promissa exuere. Octavius contrâ modò conqueri, modò minitari, famam perditam, pecuniam exhaustam obtestans: denique salutem, quæ sola reliqua esset, arbitrio eius permittens. Ae postquam spernebatur; noctem vnam ad solatium poscit, quâ delinatus, modum in posterum adhiberet. Statuitur nox. Et Pontia consciæ ancillæ custodiam cubiculi mandat. Ille, uno cum liberto, ferrum veste occultum infert. Tum, vt assolet in amore & irâ, iurgia, preces, exprobratio, satisfactio; & pars tenebrarum libidine seposita. Et questu incensus, nihil metuentem ferro transuerberat, & accurrentem ancillam vulnere absterrat, cubiculoque prorumpit. Posterâ die manifestâ cædes, haut ambiguus percusor. quippe mansusse vñâ conuincebat. Sed libertus suum illud facinus profiteri, se patroni iniurias vltum * esse. Commoueratque quosdam magnitudine exempli: donec ancilla ex vulnere refecta, verum aperuit. postulatusque apud consules à patre interfecit, postquam tribunatu abierat, sententiâ patrum, & lege Corneliâ de sicariis condemnatur. Non minus insignis eo anno impudicitia, maiorum Reip. malorum initium fecit. Erat in ciuitate Sabina Poppæa, T. * Ollio patre genita, sed nomen aui materni sumserat, illustri memorâ Poppæi Sabini consulari & triumphali decore præfulgentis. Nam Ollium honoribus nondum functum, amicitia Seiani peruerit. Huic mulieri cuncta alia fuere, præter honestum animum. Quippe mater eius ætatis suæ feminas pulchritudine supergressa, gloriam pariter & formam dederat. Opes claritudini generis sufficiebant. Sermo comis, nec absurdum ingenium modestiam præferre, & lasciuia vti. rarus in publicum egressus, idq. velata parte oris, ne satiaret aspectum, vel quia sic decebat. Famæ numquam pepercit, maritos & adulteros non distinguens: neque affectui suo, aut alieno obnoxia. vnde utilitas ostenderetur, illuc libidinem transferebat. Igitur agentem eam in matrimonio Rufi Crispini equitis Romani, ex quo filium genuerat, Otho pellexit iuuentâ ac luxu, & quia flagrantissimus in amicitiâ Neronis habebatur. Nec mora, quin adulterio matrimonium iungeretur. Otho, siue amore incautus, laudare formam elegantiamque vxoris apud Principem: siue vt accenderet, ac si eadem feminâ potirentur, id quoque vinculum potentiam ei adiiceret. Sæpe auditus est consurgens è conuiuio Cæsaris, se ire ad illam, sibi concessam * dictitans nobilitatem, pulchritudinem, vota omnium, & gaudia felicium. His atque talibus irritamentis, non longa contatio interponitur. Sed accepto aditu, Poppæa primùm per blandimenta & artes valescere, imparem cupidini se, & formâ Neronis captam simulans: mox acri iam Principis amore, ad superbiam vertens, si ultra vnam alteramque noctem attineretur, nuptam esse se dictitans, nec posse matrimonium amittere, deuinctam Othoni per genus vitæ, quod * nemo adæquaret. Illum animo & cultu magnificentem: ibi se summâ fortunâ digna visere. At Neronem pellice ancillâ, & assuetudine Actes deuinctum, nil è contubernio seruili, nisi abiectum & sordidum traxisse. Deiicitur familiaritate suetâ, post congressu & comitatu Otho: & postremò, ne in vrbe emulatus ageret, prouinciæ Lusitanæ præficitur. Vbi usque ad ciuilia arma, non ex priore infamiâ, sed integrè sancteque egit, procax otij, & potestatis temperantior. Hactenus Nero

Ottanij Sa-
gitta & vecors
amor.

Et immane-
factum.

* illuc.
Quod liber-
tus in se de-
ritus.

* Farn. Ellis.
Poppæa ge-
nus.

Forma.

Mores,
Pellacia.

Crispino es-
nupta.

Mox Othoni.

Qui apud
Neronem
laudat.

* Corrupta

Audientem,
& mox vo-
cantem.

Ea miris ar-
tibus homi-
nem illicit.

* Nero hanc
adæquaret, leg-
em.

Otho seponi-
tur.

Nero flagitiis & fecken-
nelium Syllam, fecors in
simulacrum interpretat
& senectâ à Tibeno vñ-
dit. Pons Milvius in
barque illuc Nero, qui
viam Flaminiam compa-
nere Sallustianos in hor-
titur: quia forte reden-
centiam que tunc palli-
vorum quisquam, neque
lius ausi capax natura es-
uictus esset, cedere pos-
dem consulibus andare
ordo plebisque ad sena-
& primi cuiusque an-
gnium progrellia necen-
dilectus. quia levem
fratres ea cura transfe-
suppicio, reddit opidum
consultum, quo ciuita-
ribus finitum permis-
que materiam obredi-
bertate senatori credere p-
legibus quibusque aliis non
dicende sententie accepimus
emendatione dignum, ne Sy-
perinde egressa, quoniam si non
latione transmitterentur, ma-
poscentibus amicis pos-
sulta corrigere: sed pri-
rerum curam non dili-
Eodem anno crebris
arguentis, dubitauit
cherrium donum
prius laudatâ magni-
perij docendo, si fru-
sublati portoriis, se-
vectigalium societate
populi Rom. tum libe-
necessitas erogationem
norum cupidines, ne pe-
ad inuidiam venientes
cultæ ad id tempus, p-
refumerent. Romae p-
iura aduersus publicam
seruaretur, nisi in mo-
breui seruata, dein fru-
me quinquagesimæ
inuenierant. Tempora-

Nero flagitiis & sceleribus vclamenta quæsiuit. Suspectabat maximè Cor- Sulla suspe-
ctus Neroni.
nelium Syllam, secors ingenium eius in contrarium trahens, callidumque &
simulatorem interpretando. Quem metum Graptus ex libertis Cæsarisi, vsu
& senectâ à Tiberio vsque domum Principum edocitus, tali mendacio inten- Et suspectior
redditur li-
berti dolo.
dit. Pons Milius in eo tempore celebris nocturnis illecebris erat: ventita-
batque illuc Nero, quo solutiū urbem extra lasciuiret. Igitur regredienti per
viam Flaminiam compositas insidias, fatoque euitatas, quoniam diuerso iti-
nere Sallustianos in hortos remeauerit, auctoremq. eius doli Syllam emen-
titur: quia forte redeuntibus ministris Principis, quidam per iuuvenilem li-
centiam quæ tunc passim exercebatur, inanem metum fecerant. Neque ser-
uorum quisquam, neque clientium Syllæ agnitus. Maximè, despecta & nul-
lius ausi capax natura eius, à crimine abhorrebat: perinde tamen quasi con-
uictus esset, cedere patriâ, & Massiliensium mœnibus coerceri iubetur. Iis- Massiliam
ablegatur.
dem consulibus auditæ Puteolanorum legationes, quas diuersas senatorius
ordo plebsque ad senatum miserant: illi vim multitudinis; hi magistratum
& primi cuiusque auaritiam increpantes. Cumque seditio ad saxa & minas Puteolis di-
scordia.
ignium proressa necem & arma perliceret; C. Cassius adhibendo remedio
dilectus. quia seueritatem eius non tolerabant, precante ipso, ad Scribonios
fratres ea cura transfertur, datâ cohorte prætoriâ. cuius terrore & paucorum
suppicio, rediit opidanis concordia. Non referrem vulgatissimum senatus-
consultum, quo ciuitati Syracusanorum egredi numerum edendis gladiato-
ribus finitum permittebatur; nisi Pætus Thrasea contradixisset, præbuisset- Thraseas nec
minuta reip.
neglegit.
que materiam obtrectatoribus arguenda sententiæ. *(ur enim si Remp. egere li-*
bertate senatoriâ crederet, tam leuia consecaretur? quin de bello aut pace, de vectigalibus & Id increpans.
legibus, quibusque alius Romana continentur, suaderet dissuaderet ve? Licere patribus, quoties ius
dicende sententiæ accepissent, quæ vellent exprimere, relationemque in ea postulare. An solum
emendatione dignum, ne Syracusis spectacula largius ederentur? Cetera per omnes imperij partes
perinde egregia, quam si non Nero, sed Thrasea regimen eorum teneret? Quæ si summa dissimu-
latione transmittenterentur, quanto magis inanibus abstinentum? Thrasea contrâ ratione in- Imperatio-
nem dat.
poscentibus amicis, non præsentium ignarum respondebat, eiusmodi con-
sulta corrigere: sed patrum honori dare, vt manifestum fieret, magnarum
rerum curam non dissimulaturos, qui animum etiam leuislimis aduerterent.
Eodem anno crebris populi flagitationibus immodestiam publicanorum
arguentis, dubitauit Nero an cuncta vectigalia omitti iuberet: idque pul- Neroni im-
petus vecti-
galia tollere.
* tenuiores,
cherium donum generi mortalium daret. Sed impetum eius, multum
prius laudatâ magnitudine animi, attinuere * senatores, dissolutionem im-
perij docendo, si fructus quibus Resp. sustineretur, diminuerentur. Quippe
sublatis portoriis, sequens vt tributorum abolitio expostularetur. Pleraque
vectigalium societas, à consulibus & tribunis plebis constitutas, acri etiam
populi Rom. tum libertate. Reliqua mox ita prouisa, vt ratio quæstuum &
necessitas erogationum inter se congruerent. Temperandas planè publica-
norum cupidines, ne per tot annos sine querelâ tolerata, nouis acerbitatibus
ad inuidiam verterent. Ergo edixit Princeps vt leges cuiusque publici oc- Sed publica-
nic leges da-
ta.
cultæ ad id tempus, proscriberentur: omissas petitiones, non ultra annum
resumerent. Romæ prætor per prouincias qui pro prætore aut consule essent,
iura aduersus publicanos extra ordinem redderent. Militibus immunitas
seruaretur, nisi in iis quæ vane exercearent. Aliaque admodum æqua: quæ
breui seruata, dein frustra habita sunt. Manet tamen abolitio quadagesi-
mæ quinquagesimæque, & quæ alia exactionibus illicitis nomina publicani
inuenerant. Temperata apud transmarinas prouincias frumenti subiectio.

Et ne censibus negotiatorum naues ascriberentur, tributumque pro illis pen-
derent, constitutum. Reos ex prouinciâ Africâ, qui proconsulare imperium
illuc habuerant, Sulpicius Camerinus, & Pomponius Siluanum, absolvit
Cæsar. Camerinum aduersus priuatos & paucos, saevitiae magis quam capta-
rum pecuniarum crimina obiicienes: Siluanum magna vis accusatorum
circumsteterat, poscebatque tempus euocandorum testimoniū: reus illico de-
fendi postulabat. valuitque pecuniosâ orbitate & senectâ, quam ultra eo-
rum vitam produxit, quorum ambitu euaserat. Quietæ ad id tempus res in
Germaniâ fuerant, ingenio ducum, qui perulgatis triumphi insignibus,
malus ex eo decus sperabant, si pacem continuaissent. Paullinus Pompeius,
L. Vetus eâ tempestate exercitui præerant. Ne tamen segnem militem atti-
nerent, ille inchoatum ante tres & sexaginta annos à Druso aggere coër-
cendo Rheno, absolvit: Vetus, Mosellam atq. Ararim, factâ inter vtrumque
fossâ connectere parabat, ut copiæ per mare, dein Rhodano & Arare subue-
ctæ, per eam fossam, mox fluuio Mosellâ, in Rhenum, exin Oceanum decur-
rerent; sublatisque itinerâ difficultatibus, nauigabilia inter se Occidentis
Septentrionisque litora fierent. Inuidit operi Ælius * Gracilis Belgicæ lega-
tus, deterrendo Veterem, ne legiones alienæ prouinciæ inferret, studiaque
Galliarum affectaret, formidolosum id imperatori dictitans, quo pleruinque
prohibentur conatus honesti. Ceterum continuo exercituum otio fama in-
cessit, ereptum ius legatis ducendi in hostem. eoque Frisij iuuentutem salti-
bus aut paludibus, imbellem ætatem per lacus admouere ripæ, agrosque va-
cuos, & militum usui sepositos insedere, auctore Verrito, & Malorige, qui
nationem eam regebant, in quâ tum Germani regnabant. Iamque fixerant
domos, semina aruis intulerant, utque patrium solum exercebant, cum * Du-
bius Auitus acceptâ à Paullino prouinciâ, minitando vim Romanam, nisi
abcederent Frisij veteres in locos, aut nouam sedem à Cæsare impetrarent,
per pulit Verritum & Malorigem preces suscipere. Profecti. Romam, dum
aliis curis intentum Neronem opperuntur, inter ea quæ Barbaris ostentan-
tur, intrauere Pompeij theatru, quò magnitudinem populi viserent. Illic
per otium (neque enim ludicris ignari oblectabantur) dum confessum caueæ,
discrimina ordinu, quis eques, ubi senatus percontantur, aduertere quosdam
cultu externo in sedibus senatorum: & quinam forent rogantes, postquam
audiuerant, earum gentium legatis id honoris datu, quæ virtute & amicitia
Romani præcellerent, NVLLOS MORTALIVM ARMIS AVT FIDE ANTE
GERMANOS ESSE, exclamat, digrediunturque, & inter patres confidunt.
quod comiter à visentibus exceptum, quasi impetus antiqui, & bona æmu-
latio. Nero ciuitate Romani ambos donauit. Frisos decadere agris iussit.
Atq. illis aspernantibus, auxiliaris eques repente immisus, necessitatè attu-
lit, captis cæsisque qui peruvicaciis restiterant. Eosdē agros Ansibarij occupa-
uere, validior gens, non modò suâ copiâ, sed adjacentium populorū misera-
tione: quia pulsi à Chaucis & sedis iuopes, tutū exsilium orabant. Aderatque
iis clarus per illas gentes, & nobis quoq. fidus, nomine Boioculus, vincitum se
rebellione Cheruscâ, iussu Arminij referens, mox Tiberio & Germanico du-
cibus, stipendia meruisse, quinquaginta annorum obsequia. Id quoq. adiungere,
quod gentem suam ditioni nostra subiiceret. * Quotam partem campi iacere, in quam pe-
cora & armenta militum aliquando transmittenterent? Seruarent sanè receptos gregibus inter
hominum * famam, modò ne vastitatem & solitudinem mallent, quam amicos populos. Chama-
uorum quondam ea arua, mox Tubantum, & post Vspiorum fuisse. Sicut cælum diis, ita terras
generi mortalium datas: queque sint vacue, eas publicas esse. Solem deinde respiciens, & cetera
sicera

*Frumentaria naues
immunes.*

*Sulpicius
Camerinus
absolutus.*

*Pomponius
Siluanus ab-
solutus.*

*Agger ad
Rhenum co-
hibendum.*

*Fossa inter
Ararim &
Mosellam.
* Fam. Grac-
chus*

*Frisii limi-
taneos agros
infident.*

** Didius*

*Legatos Ro-
manam mit-
tunt.*

*Eorum Ger-
mana sim-
plicitas.*

*Sed agris ce-
dere cogun-
tur.*

*Ansibarij
eosdem occu-
pant.*

*Duce Boio-
calo.*

** Quod tantam*

** famem;*

sidera vocans, quasi coram interrogabat, vellentne contueri inane solum? potius mare superfundender aduersus terrarum ereptores. Et commotus his Auitus, patienda meliorum imperia. Id diis quos implorarent placitum, ut arbitrium penes Romanos maneret, quid darent, quid adjimerent; neque alias iudices, quam seipso pa-
terentur. Hæc in publicum Ansibariis respondit, ipsi Boiocalo ob memo-
riam amicitiae daturum agros. quod ille, ut proditionis pretium, aspernatus addidit: Deesse nobis terra, in quâ viuamus; * in quâ moriamur, non potest.
atque ita infensis vtrimeque animis discessum. Illi Bructeros, Tencteros, vi-
teriores etiam nationes socias bello vocabant. Auitus scripto ad Curtilium
Manciam superioris exercitus legatum, ut Rhenum transgressus, arma à ter-
go ostenderet, ipse legiones in agrum Tencterum induxit, excidium iniini-
tans, nisi causam suam dissociarent. Igitur absidentibus his, pari metu ex-
territis Bructeris, & ceteris quoque aliena pericula deferentibus, sola Ansibi-
bariorum gens retrò ad Vspios & Tubantes conceslit. quorum terris exacti,
cùm Cattos, dein Cheruscos peccassent, errore longo, hospites, egeni, hostes, in
alieno quod iuuentutis erat, cæduntur. Imbellis & tas in prædam diuisa est.
Eâdem æstate inter Hermunduros Cattosque certatum magno prælio, dum
flumen gignendo sale fecundum, & conterminum, vi trahunt; super libidi-
nem cuncta armis agendi, religione insitâ, eos maximè locos propinquare
cælo, precesque mortalium à deis nusquam proprius audiri. Inde indulgentiâ
numinum, illo in amne illisq. siluis, salem prouenire, non ut alias apud gen-
tes elutie maris arescente vndâ, sed super ardentem arborum struem fusâ,
contrariis inter se elementis, igne atque aquis & concretâ. Sed bellum Her-
munduris prosperum: Cattis exitio fuit, quia victores diuersam aciem Marti
ac Mercurio sacrauerere, quo voto equi, viri, cuncta victa occidioni dantur. Et
minæ quidem hostiles in ipsos vertebantur. Sed ciuitas Iuhonum socia no-
bis malo improuiso afflita est. Nam ignes terrâ editi, villas, arua, vicos, pas-
sim corripiebant, ferebanturque in ipsa conditæ nuper Coloniae mœnia. ne-
que extingui poterant; non si imbræ caderent, non si flutialibus aquis, aut
quo alio humore niterentur: donec inopiâ remedij, & irâ cladis, agrestes qui-
dam eminus saxa iacere, dein residentibus flammis proprius suggressi, iactu fu-
stium, aliisque verberibus, ut feras absterrebant: postremò tegmina corpori
direpta iniiciunt, quanto magis profana & vsu polluta, tanto magis oppres-
sura ignes. Eodem anno Ruminalem arborem in comitio, quæ super octin-
gentos & * quadraginta ante annos Remi Romuliq. infantiam texerat, mor-
tuis ramalibus & arescente trunko deminutam, prodigijs loco habitum est,
donec in nouos fetus reuiuisceret.

*Quem cor-
rūpere Aui-
tus conatur.*

*Ille perseue-
rat.*
** Abesse videtur
vox potest, his
immutenda.*

*Sed auxilia
eū deferunt.*

*Deniq. An-
sibary casj.*

*Bellum inter
Cattos &
Hermundu-
ros.*

*Flumen sal-
sum.*

concretum.

*Catti occi-
dione occisi.*

*Ignis è terrâ
eratus.*

*Supradicta
victoria
in Cattis
in Ruminale
arbore.*

*Ficus Rumia-
nalis extin-
cta.*
** virginæ, ve-
rue.*

C. COR-